

Forvaltningsrevisjon - Vann og avløpsområdet

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Stjørdal kommune

Møtedato

16.11.2022

Saknr

53/22

Saksbehandler Paul Ivar Stenstuen

Arkivkode FE-217, TI-&58

Arkivsaknr 21/79 - 7

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget ser alvorlig på de avdekkede forhold og viser her blant annet til at vanntapet er dobbelt så stort som den vedtatte målsetting.
2. Kontrollutvalget videresender rapporten til kommunestyret for videre behandling.

Forslag til innstilling til kommunestyret

1. Kommunestyret ber kommunedirektøren om å gripe tak i de avdekkede avvik og forbedringspunkter, herunder å:
 - a. Utarbeide en plan for levering av nødvann utenom ordinært distribusjonssystem
 - b. Utarbeide en helhetlig tiltaksplan for fornying av de delene av ledningsnettet for drikkevann som ikke er i tilfredsstillende stand
 - c. Utarbeide rutiner som sikrer at styringssystemene for drikkevann er tilfredsstillende sikret mot uautorisert tilgang og bruk
 - d. Sørge for at det utarbeides en samlet ROS-analyse og beredskapsplan for kommunens avløpstjenester
 - e. Sørge for at planlegging av samlet kapasitet innen avløpstjenester i kommunen gjøres på grunnlag av demografiske befolkningsfremskrivninger
 - f. Oppdatere kommunens samlede oversikt over infrastruktur i tilknytning til vann og avløp (i hovedplan vann og avløp, samt registrering av alle egenskapene ved vannledningene, i Gemini)
 - g. Sørge for at det foreligger rutiner eller internt reglement for å hensyn ta livssyklus kostnader for større investeringer i infrastruktur for vann og avløp
 - h. Sørge for at planer og rutiner holdes oppdatert og etterleves, samt at analyser og vesentlige vurderinger blir nedtegnet fortløpende
2. Kommunestyret ber kommunedirektøren legge fram en framdriftsplan i første møte på nyåret.

Vedlegg

Forvaltningsrevisjonsrapport - Vann og avløp

Saksopplysninger

Kontrollutvalget i Stjørdal kommune bestilte i møte 12.02.21 (saksnummer 04/21) en forvaltningsrevisjon med tema vann og avløp, med fokus på forsyningssikkerhet og driftsøkonomi.

I bestillingen påpekes: "Det må legges vekt på en evaluering av kommunens ivaretagelse av forsynings- og leveranse sikkerhet og driftsøkonomi, både her og nå og i et lengre helhetlig tidsperspektiv. Herunder om dette er forankret i risiko- og sårbarhetsanalyser og i prognoser for demografiske endringer."

Prosjektplanen ble sendt til kontrollutvalgssekretær 19.10.21, og under 3.2 fremgår problemstillingene for prosjektet:

1. Er leveringssikkerheten for drikkevann og avløpstjenester i kommunen tilfredsstillende, og tilpasset aktuelle risikoer på området? Herunder blant annet:
 - a. Beredskapsplaner
 - b. Fysisk sikring av anlegg
 - c. Tilstand på distribusjonssystem
 - d. Nødvann utenom ordinært distribusjonssystem
2. Er kommunens kapasitet innen drikkevannvannforsyning samt avløpstjenester tilpasset demografiske framskrivninger i kommunen?
3. Er løpende drift av vann og avløpstjenester, samt bygging av tilhørende infrastruktur, gjort på en kostnadseffektiv måte?

Prosjektplanen ble vedtatt av lederen i kontrollutvalget etter delegert myndighet i oktober 2021.

Revisor overleverte sin rapport den 26.10.22. Revisor gir på side 30 i rapporten kommunen følgende anbefalinger:

*«Utarbeide en plan for levering av nødvann utenom ordinært distribusjonssystem
- Utarbeide en helhetlig tiltaksplan for fornying av de delene av ledningsnett for drikkevann som ikke er i tilfredsstillende stand
- Utarbeide rutiner som sikrer at styringssystemene for drikkevann er tilfredsstillende sikret mot uautorisert tilgang og bruk
- Sørge for at det utarbeides en samlet ROS-analyse og beredskapsplan for kommunens avløpstjenester
- Sørge for at planlegging av samlet kapasitet innen avløpstjenester i kommunen gjøres på grunnlag av demografiske befolkningsframskrivninger
- Oppdatere kommunens samlede oversikt over infrastruktur i tilknytning til vann og avløp (i hovedplan vann og avløp, samt registrering av alle egenskapene ved vannledningene, i Gemini)
- Sørge for at det foreligger rutiner eller internt reglement for å hensynta livssyklus kostnader for større investeringer i infrastruktur for vann og avløp»*

Revisors rapport følger som vedlegg og det vises til denne i sin helhet.

Vurdering

Revisors rapport avdekker både avvik fra lov og forskrift og forbedringspunkter mht. å nå egne mål på området. Saksbehandler slutter seg derfor til revisors anbefalinger.

I henhold til plan og bygningsloven skal det gå en rød tråd fra kommunens konsekvensanalyser samt øvrige analyser ned i gjennom planverket og ned til de faktiske handlinger.

Det er derfor avgjørende at vurderinger som er bestemmende for (vesentlige) handlinger fortløpende blir dokumentert. Etterprøvnbarhet er også nødvendig for at en senere skal kunne ta lærdom og på denne måten bidra til at kommunen blir enda mer kostnadseffektiv.

Under revisors utledning av revisjonskriterier knyttet til problemstilling 3 (Er løpende drift av vann og avløpstjenester, samt bygging av tilhørende infrastruktur, gjort på en kostnadseffektiv måte?) gis det blant annet uttrykk for følgende:

«I kommunens hovedplan for Vann og avløp fra 2014 heter det for øvrig i kapittel 7.2.2 Strategier for vannforsyning: « (...) Ved nybygging og reparasjon av vannledninger sørger Enhet kommunalteknikk for effektiv utbygging i samarbeid med private aktører og Mattilsynet. Målet er at det skal være et feilfritt rørrnett fra vannkilde og fram til tappekraner.(...)»

I kap. 3.2.2 delmål heter det bl.a.: «Vannlekkasjene bør holdes under 20 % av total vannproduksjon av hensyn til en forbedret vannressursforvaltning, mer effektiv drift og sunnere ressursbruk.»

Det er for øvrig 100% selvkostgrad innen vann og avløp i kommunen, og årsgebyret er derfor en egnet indikator for kostnadsnivået, dersom den også betraktes opp mot andre indikatorer.

Utlede revisjonskriterier:

- Kommunen bør ha rutiner for å ta hensyn til livssyklus kostnader ved planlegging av infrastruktur for vann og avløp*
- Årsgebyret for vann og avløp skal ikke skille seg vesentlig fra landsgjennomsnittet med mindre særlige grunner taler for dette»*

Selv om uttrykket «vannlekkasjer» gjennomgående blir benyttet, gir imidlertid uttrykket «vanntap» en bedre beskrivelse av realitetene. Fullrenset vann må produseres og bringes fram til brukerne. Dette har en kostnad. Som et enkelt regnestykke for å illustrere. Dersom halvparten av vannet blir borte underveis til brukerne innebærer dette at det må produseres dobbelt så mye fullrenset vann enn det brukerne har behov for.

Revisor dokumenterer i sin rapport at vanntapet er dobbelt så stort som kommunens egen målsetting. Vanntapet er også betydelig større enn landsgjennomsnittet.

Saken vurderes å ha betydning for miljøet og det aktuelle området er omfattet av FNs bærekrafts mål Norge har sluttet seg til.